

De explicito et implicito.

1. Explicitum simpliciter et explicitè cognoscitur et explicitè dicitur.

Explicitè cognoscitur quod in se clare distincteque concipitur et aut affirmatur aut negatur.

Quare non explicitè cognoscitur quod (1) non in se sed in alio cognoscitur vel (2) non ex parte obiecti vel non per intellectum cognoscitur.

Explicitè dicitur quod propriis nominibus verbisque in recto dicitur enuntiatur.

2. Implicitum est quod vere quodammodo sed non explicitè vel cognoscitur et vel dicitur.

Modos fundamentales quibus invenitur implicitum distinguimus quattuor: litterarium nempe, logicum, psychologium, et gnoseologicum. Quibus postea accedent modi compositi, nempe, historicus, religiosus, theologicus.

3. Litterarie implicitum dicimus quod ratione enuntiationis ab explicito deficit.

Est ergo quod non propriis sed translatis dicitur nominibus verbisque, quod in obliquo potius quam in recto ponitur, ad quod fit allusio, quod paucis tamquam notum recolitur, quod suggeritur, quod intenditur et intelligitur quin tamen dicatur.

4. Logice implicitum dicimus quod in alio explicitè cognito logice continetur.

Illud contingitur logice in alio quod ex alio concluditur necessario sive per modum consequentis sive per modum praesuppositi.

5. Psychologice implicitum dicimus quod in se cognoscitur sed potius per intersubiectivitatem quam quandam seu empathiam quam per intellectum et sub ratione entis, intelligibilis, et veri.

Alios scilicet intelligimus et cognoscimus dupliciter: primo modo, per signa articulata, quibus communicatur quod sub ratione entis, intelligibilis, veri ab intellectu attingitur qua in cognitione requiruntur ut alius non decipiatur neque mentiatur et ut ipsi intelligamus et sapiamus; alio modo, inquantum ipsam aliorum experientiam quodammodo participamus, sive quia ipsi similia experti sumus, sive quia naturali quodam animi motu quasi sentire possumus quid sentiremus si similia experiremur;

inter empathiam et sympathiam (compassionem) illud intercedit quod sympathia veros animi motus realiter in nobis inducit, dum empathia magis notitiam status alterius generat quam similem quodammodo statum in nobis reprodutit.

empathia : sympathia :: imaginatio : sensus

non imaginatio sensationis
meae sed alterius

psychiatrias utitur
sym- sed empathia

5 Implicitum psychologicè continuatur

Scilicet homo est spiritus incarnatus: unde cognitio humana duplici componitur elemento, alio magis spirituali et intellectuali, alio autem magis corporali et sensitivo

Utrumque elementum et complet et exigit alterum

Sed alia et alia mensura fit duorum compositio: cf. opus dramaticum scriptum et lectum et idem opus representatum, visum, auditum; similiter, tractatum et lectionem coram; amicorum epistulas et eorundem praesentiam

Iam vero scientia psychologica progrediente, ^{explicitè} ~~implicitè~~ cognitum fit per conceptus et iudicia, quod iam per ipsam vitam implicitè vivendo, experiendo cognoscitur

Iterum, qui verba alterius audit vel scripta eius legit, in iis explicitè dictis vel scriptis aliud invenit psychologicè implicitum, nempe, loquentis vel scribentis motus animi, sentimenta, humanitatem.

Quod psychologicè implicitum ipse forte vel implicitè tantum cognoscit vel, si psychologus est, etiam explicitè concepit et affirmat.

Quibus perspectis, dicendum est illud esse psychologicè implicitum quod

- (1) per scientiam psychologicam fit explicitum
- (2) implicitum est inquantum cognoscitur sed non p sub ratione entis, intelligibilis, veri
- (3) potest implicitè a loquente et scribente cognosci, implicitè communicari, et implicitè ab audiente vel legente cognosci [unde arcte connectitur cum implicito litterario sincero]
- (4) brevi dicitur elementum resonantiae, humanitatis, intersubiectivitatis, sensibilitatis, empathiae, sympathiae, artis
- (5) quando explicitè cognoscitur et dicitur, quodammodo potius tollitur quam confirmatur.

6. Gnoseologicè implicitum dicimus quod in se cognoscitur et per intellectum, non tamen sub ratione entis, intelligibilis, veri, sed sub ratione experti.

Est illa admiratio quae initium dicitur omnis scientiae et phi

Est inquisitio intelligens, experientia intelligendi, emanatio intelligibilis verbi, reflexio critica, intelligibilis emanatio iudicii, experientia principii liberi, responsabilis, moralis, experientia conflictus, tensionis, vincentis vel victi

Est notitia subiecti qua subiecti.

Est id quod fit explicitum cum ex parte obiecti ponuntur logica, epistemologia, metaphysica, ethica, psychologia rationalis, naturale desiderium videndi Deum per essentiam